

MIKROFOSSILER I

Av Tom Hoel

Noen få amatørgeologer erstatter slegga med lupe når de er ute på fossiljakt. Det de leter etter er såkalte mikrofossiler, dvs. fossiler som behøver forstørrelse for å bli bestemt og studert.

Det er relativt få som samler på mikrofossiler, p.g.a. mangelen på litteratur, og fordi det er vanskelig å overbevise andre om at en bitteliten steinpartikkel kan være vel så interessant som en diger trilobitt. Men allikevel skal jeg i denne og neste utgave av NAGS-nytt ta for meg en del av de vanligste mikrofossilene.

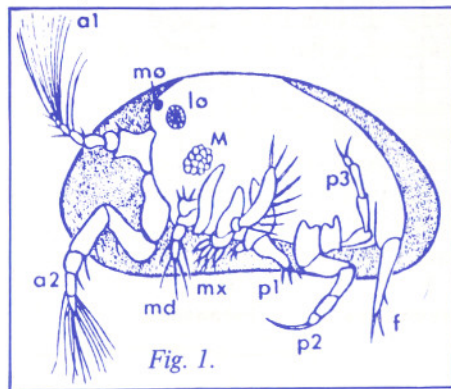
Ostrakoder.

Dette er en dyregruppe de fleste samlere har støtt på.

Ostrakodene finnes fra kambrium og er vanlige fra ordovisium til nåtid.

Slektskap, anatomi:

Ostrakodene tilhører krepsdyrene, de ligner mest på muslinger, men hvis man forestiller seg en krepse eller reke innelukket mellom to kalkskall, har man en formening om hvordan de ser ut. Se fig. 1.

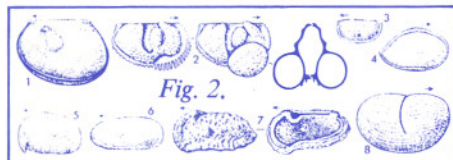

Skallene består av kalkspat med et overtrekk av kitin. Disse holdes sammen med en lukkemuskel i midten og et hengsel på oversiden. Størrelsen varierer fra 0,2

mm til 5 mm, et par arter kan bli 4 - 5 mm. Skallene har ingen tilvekstlinjer, fordi ostrakodene som andre krepsdyr skifter skall under veksten, (se fig. 3.)

Skallene er speilvendt like, men det ene er ofte litt større enn det andre.

Den største høyden på skallet er som regel foran, (se fig. 2, pilens retninger).

Enkelte arter har store utbulinger av skallet som voksne (se fig. 3, nr. 9b), disse kan være såkalte »rugeposer», man har funnet larveskall inne i disse kamrene.

Økologi.

Ostrakodene fantes (og finnes) i både salt- og ferskvann.

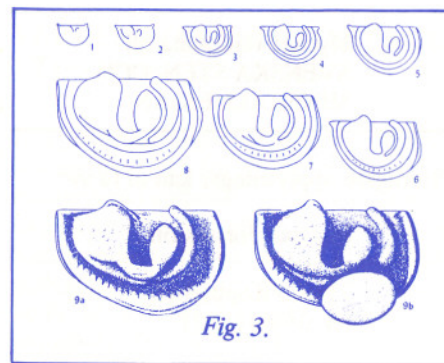
De fleste arter er knyttet til bunnen og utbredelsen avhenger av bunntype, vegetasjon, temperatur, dybde og saltinnhold. De svømmende arter er oftest glatte, mens de krypende bunn-arter ofte har kraftige skall og mønstre. Arter på bløt bunn har ofte pigger.

Man kjenner til omkring 900 familier av ostrakoder, av og til fremkommer de i så store mengder at de dekker langflatene i avleiringen (spesielt Leperditia, fig. 3, nr. 1).

Det største hyppigheten av ostrakoder finner man i brakkvannsavleiringer, fordi så få andre dyr var tolerante nok til å leve der.

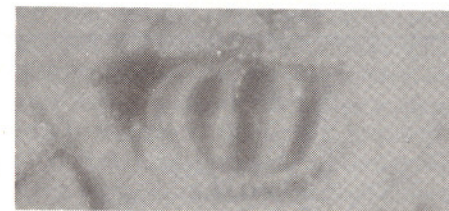
Identifikasjon.

For å bestemme art og familie til ostrakodene, må man studere skallene. Disse har ofte hos voksne individer et intrikat og særpreget mønster som skiller de for-

skjellige artene. Men problemet er at mønstrene kan skifte etterhvert som ostrakodene skifter skall.

Da de fleste ostrakoder skifter skall 6 - 9

TALLINELLA
Funnet i Asker. Silur.
10 ganger forstørret.

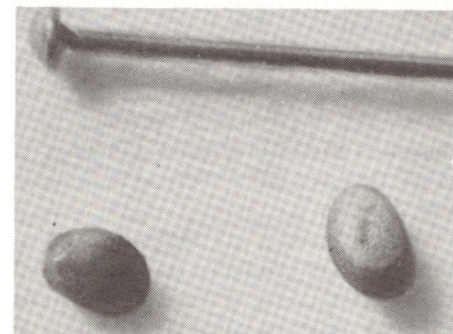

ULLERELLA
Funnet i Asker. Øvre ordovisium.
14 ganger forstørret.

ganger, er det klart at man finner en del »barneskall», (se utviklingen i fig. 3).

Den sikreste identifikasjonen får man ved å studere hengslene (dette er som regel umulig for amatører). Disse kan være relativt lange og består av en taggete list i det ene skallet og tilsvarende furer i det andre.

I tillegg kan det være en eller flere tenner ved enden av hengselet. Men for amatører er skallets form og mønstre de viktigste hjelpemidler for å bestemme ostrakodene. I tillegg er alderen av stor betydning. Mange ostrakoder er gode ledefossiler og finnes derfor bare i bestemte sedimentlag. Ved å bestemme hvilket lag de er funnet i, er dette av stor hjelp i identifikasjonen.

LEPERDITIA
Funnet i Asker. Midtre ordovisium.

I neste utgave av NAGS-nytt vil en del andre mikrofossiler bli behandlet.

Foto: Tom Hoel.

RÆTTELSE.

Rettelse til fossil-artikler av Bjørn E. Neumann i nr. 3 og 4, 1980.

Som overskrift står : »Fossile primitive flercellede organismer - svampdyr: polyppdyr, maneter og koraller».

Det skal være komma istedenfor kolon etter svampdyr. Svampdyr er ikke noen overordnet gruppe til polyppdyr, maneter og koraller.